

Gecoördineerd ganzenbeheer in natuurgebieden Texel

Update 15 mei 2024

Wat is gecoördineerd beheer?

Ganzen maken onderdeel uit van de natuur en we willen ze daar graag houden. In de afgelopen jaren is het aantal ganzen echter zo sterk gegroeid dat er schade ontstaat aan de natuur en aan landbouwgewassen. Ter bescherming van broedvogels en kwetsbare vegetatie, en om schade aan landbouwgewassen te beperken, kan worden besloten het aantal ganzen te verminderen. We noemen dit 'gecoördineerd beheer'. Deze uiterste maatregel wordt onder strikte voorwaarden uitgevoerd door (beroeps-) faunabeheerders van de FBE. Het voorkomen van onnodig dierenleed en verstoring van andere dieren staan daarbij voorop. Ook wordt gezocht naar afzetmogelijkheden voor het ganzenvlees, zodat dat goed benut wordt.

Waarom gecoördineerd beheer?

Ganzen horen erbij en hebben een belangrijke rol in het ecosysteem van onze natuurgebieden. Met hun graasgedrag zorgen ze er onder andere voor dat natuurgebieden niet dichtgroeien.

Met onze voedselrijke graslanden en akkers en onze waterrijke broed-, slaap- en ruigebieden in de natuur is Nederland een waar ganzenparadijs. Daardoor is het aantal standganzen (dat zijn ganzen die het hele jaar door in Nederland verblijven) de afgelopen decennia enorm gegroeid. Er zijn nu zoveel ganzen, dat ze schade toebrengen. Niet alleen aan de landbouw, maar juist ook aan kwetsbare natuur. Rietkragen worden weg gegraasd waardoor beschermde vogels hun broedhabitat verliezen, zeldzame vegetatie wordt vertrapt en water wordt vervuild met ganzenpoep. Op sommige plaatsen in natuurgebieden is de schade zeer ernstig. Als preventieve maatregelen daar onvoldoende effect hebben, kan de FBE Noord-Holland besluiten het aantal ganzen te reduceren middels gecoördineerd beheer. Dat besluit wordt genomen in nauwe samenwerking met natuurbeheerders zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

Een natuurgebied is toch juist een plek waar ganzen horen? Waarom worden ze daar nu bestreden?

Ganzen maken onderdeel uit van de natuur en we willen ze daar graag houden. De huidige aantallen zijn echter zo groot, dat dit ten koste gaat van andere soorten. Grote delen van de bloemrijke graslanden worden vertrapt en veranderen in modderige percelen. Dat is goed voor veel watervogels en steltlopers om te rusten en te eten, maar er is geen plek meer voor de weidevogels om te broeden en hun jongen groot te brengen. De rietkragen verdwijnen en daarmee ook de broedgelegenheid voor zeldzame en beschermde vogels zoals de rietgors, rietzanger en kleine karekiet. De natuurlijke oeverbescherming die het riet had voor de daarachter gelegen graslanden is verdwenen en vele tientallen meter bloemrijke vegetatie is daardoor al in het water verdwenen.

Hoe wordt bepaald of het nodig is om het aantal ganzen in een bepaald natuurgebied te reduceren?

Dit is afhankelijk van het aantal ganzen en de hoeveelheid schade die deze ganzen aanrichten in het natuurgebied en daarbuiten. Het aantal ganzen wordt bepaald op basis van de julitelling. De rapportage over 2023 vind je [hier](#). De schade aan het natuurgebied wordt gemonitord en in kaart gebracht door natuurbeheerders. De schade buiten het natuurgebied wordt gemonitord door BIJ12. De rapportage over 2022 vind je [hier](#).

Hoe wordt bepaald dat andere diersoorten niet te veel last hebben van het gecoördineerd beheer?

Iedere diersoort heeft zijn eigen gedrag en daar moet rekening mee gehouden worden. Om te bepalen welke maatregelen in een bepaald natuurgebied mogelijk én effectief zijn, wordt een Passende Beoordeling uitgevoerd door een gespecialiseerd ecologisch adviesbureau. Deze beschrijft en beoordeelt de effecten van maatregelen op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura2000-gebieden.

Hoe wordt bepaald welke maatregelen er worden ingezet?

Welke maatregelen worden ingezet is afhankelijk van een aantal factoren, zoals het aantal aanwezige ganzen in een gebied, of afschot veilig uitgevoerd kan worden (i.v.m. bezoekers in een gebied) en de aanwezigheid van andere beschermde diersoorten en planten.

Hoeveel ganzen worden er gedood?

Het uitgangspunt is om uiteindelijk zo min mogelijk ganzen te doden. Daarom ligt de focus op (aanstaande) broedparen, ook wel 'koppelvormers' genoemd. Hierbij wordt één gans van een koppel geschoten, waardoor het paar niet tot broeden komt.

Daarnaast vinden ruivangsten plaats in de tijd na de broedperiode, waarin de ganzen nieuwe veren krijgen en korte tijd niet kunnen vliegen. Ze verblijven dan op een vaste plek en kunnen relatief eenvoudig worden gevangen en gedood.

Hoeveel ganzen er uiteindelijk gedood worden, kan niet vooraf bepaald worden. Dit is namelijk afhankelijk van een aantal factoren zoals het aantal aanwezige ganzen in een gebied, of afschot veilig uitgevoerd kan worden (i.v.m. bezoekers in een gebied), de weersomstandigheden en de aanwezigheid van andere beschermde diersoorten en planten. Jaarlijks brengt de FBE Noord-Holland een rapportage uit over het aantal gedode dieren in Noord-Holland. De rapportage van 2023 vind je [hier](#). Door de hogere inzet verwachten we dat het aantal voor dit jaar hoger zal zijn dan in het afgelopen jaar.

Wanneer worden de ganzen geschoten?

Het afschot wordt uitgevoerd in de Natura 2000-gebieden, met uitzondering van de plekken waar geen verstoring mag plaatsvinden. Het kan zijn dat op basis van waarnemingen uit de praktijk meer, minder of andere plekken worden uitgesloten. Dit is afhankelijk van hoe de beschermde dieren zich gedragen en wordt bepaald door experts. Hoe we hier rekening mee houden lees je in de Passende Beoordeling. Deze vind je [hier](#). Afschot vindt plaats in de maanden februari, maart, april, augustus en september. Er wordt rekening gehouden met het broedseizoen; zodra bepaalde broedvogels zich in een gebied nestelen, kan afschot daar worden stopgezet.

Worden op Texel ook preventieve maatregelen genomen om natuurschade door ganzen te voorkomen?

Ja, op Texel worden bijvoorbeeld sinds de winter van 2023 op enkele locatie rietzones in de duinwateren van Staatsbosbeheer afgeschermd met fijnmazig gaas. Dit om vraatschade door ganzen te voorkomen.

Worden op Texel ook preventieve maatregelen genomen om schade door ganzen aan landbouwgewassen te voorkomen?

Ja, dit kan je zien doordat er vlaggen, vogelverschrikkers of zelfs auto's in het land zijn geplaatst. Ganzen kunnen ook door een menselijke actie worden verjaagd. Bijvoorbeeld door het land in te lopen (met hond) of te rijden met quad of trekker. Ook kan een gaskanon worden ingezet. Omdat een gaskanon overlast kan geven voor de omgeving, wordt dit niet vaak gebruikt.

Is nestbehandeling (voorkomen dat eieren uitkomen) geen betere manier?

Bij nestbehandeling worden eieren geprikt of met olie bewerkt, waarna ze niet uitkomen. Om deze maatregel effectief in te kunnen zetten, moet minimaal 90 procent van de nesten behandeld worden, zo blijkt uit onderzoek. In de natuurgebieden op Texel is dat niet mogelijk, omdat daar veel verstoringgevoelige, beschermde broedvogels zitten zoals de lepelaar, bruine en blauwe kiekendief, velduil en eidereenden.

Worden door het afschieten andere dieren niet verstoord?

Experts (ecologen) hebben onderzocht of het mogelijk is afschot uit te voeren zonder dat beschermde dieren te veel worden verstoord. Uit een Passende Beoordeling blijkt of afschot onder strikte voorwaarden kan plaatsvinden. Zo is het gebruik van een geluiddemper verplicht en zijn er verschillende plekken binnen Natura 2000-gebieden waar geen afschot is toegestaan.

Hoe wordt er omgegaan met de winterrust voor trekganzen?

De maatregelen zijn gericht op het verminderen van het aantal standganzen. Dit zijn ganzen die het hele jaar in Nederland verblijven. Het afschot start in februari en is gericht op het doden van koppelvormers. Dat zijn (aanstaande) broedparen die zich in tweetallen ophouden nabij een broedgebied. Ze maken geen onderdeel van een groep en houden afstand tot andere ganzen. Op die manier kunnen we uitsluiten dat er trekganzen worden gedood; deze koppelen namelijk niet voordat zij vertrekken.

Er zitten verschillende soorten ganzen in natuurgebieden. Worden die allemaal geschoten of gaat het om een bepaalde soort?

Het gaat om ganzen die het hele jaar in Nederland verblijven (standganzen). Specifiek de grauwe gans, brandgans, boerengans, kolgans, nijlgans en hybride ganzen. Overwinterende of trekkende ganzen worden niet geschoten.

Wat gebeurt er met het ganzenvlees?

Het doden van dieren is altijd een uiterste maatregel. Een ander belangrijk uitgangspunt is duurzaamheid; het zo goed mogelijk benutten van de gedode dieren. Bijvoorbeeld door gans op het menu te zetten. Ganzenvlees is uitermate geschikt om te eten. Het wordt zoveel mogelijk lokaal klaargemaakt en verkocht. Heb je interesse in vlees van Texelse ganzen? Dan kan je terecht op de volgende punten:

- KNJV [Wild op de Kaart](#)
- 'Wild Texel' op Facebook of Instagram
- Henk van Wijk tel. 06 53 14 86 70

Er is meer vlees dan er vraag is. Vlees dat niet aan de kwaliteitseisen voldoet of dat niet verkocht wordt, gaat met de destructor mee (zie: [Rendac](#)).